

Κώστας Πούλος

Τα τέρατα της μυθολογίας

εικόνες:
Σοφία Παπαδοπούλου

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Το αινίγμα της Σφίγγας

ΠΑΙΖΩ ΜΕ ΤΟΝ ΜΥΘΟ

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ...

ΤΗ ΣΦΙΓΓΑ

Στη φαντασία των αρχαίων Ελλήνων η Σφίγγα είχε σώμα πτερωτού λιονταριού και κεφάλι γυναίκας. Με αυτήν τη μορφή τη ζωγράφιζαν στα αγγεία ή την έκαναν άγαλμα. Σε κάποια αγάλματα της έβαζαν και φιδίσια ουρά. Έτσι είναι η μαρμαρίνη Σφίγγα που αφιέρωσαν οι κάτοικοι της Νάξου στο ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς.

Ο πιο γνωστός μύθος για τη Σφίγγα είναι αυτός της Σφίγγας στη Θήβα της Βοιωτίας. Αυτή ήταν κόρη της Χίμαιρας και του Όρθρου (του φύλακα των βοδιών του Γηρυόνη) ή της Έχιδνας και του Τυφώνα (σε αυτήν την εκδοχή είναι αδελφή του Όρθρου και άλλων τεράτων-φυλάκων, όπως της Λερναίας Ύδρας και του Κέρβερου, του φύλακα στην είσοδο του κόσμου των νεκρών). Η Σφίγγα της Θήβας ήταν σε έναν βράχο, λίγο πριν από την είσοδο της πόλης, και έπνιγε (έσφιγγε: να γιατί την ονόμασαν Σφίγγα) όποιον δεν έβρισκε την απάντηση στο αίνιγμά της. Μέχρι που ο σοφός Οιδίποδας βρήκε την απάντηση, η Σφίγγα έπεσε από τον βράχο και σκοτώθηκε, κι ο Οιδίποδας έγινε βασιλιάς της Θήβας. Σύμφωνα με μια εκδοχή, τη Σφίγγα έστειλε στη Θήβα η Ήρα επειδή οι Θηβαίοι δεν την τιμούσαν.

Φαίνεται λοιπόν ότι οι πρόγονοί μας πίστευαν ότι η Σφίγγα τιμωρούσε τους ανθρώπους για λογαριασμό των θεών. Ήταν όμως και φύλακας-προστάτης (όπως και άλλα τέρατα) που έδιωχνε το κακό. Γι' αυτό και έβαζαν Σφίγγες στην είσοδο των ναών ή των τάφων. Κάπως έτσι έβλεπαν τη Σφίγγα και οι Αιγύπτιοι: συμβόλιζε τη δύναμη των βασιλιάδων (φαραώ) και τη λάτρευαν ως θεό-προστάτη. Η πιο γνωστή αιγυπτιακή Σφίγγα είναι η Σφίγγα στην Γκίζα, κοντά στις μεγάλες πυραμίδες.

Σύνταξη
υλικού:
Μαρία
Γονιδάκη

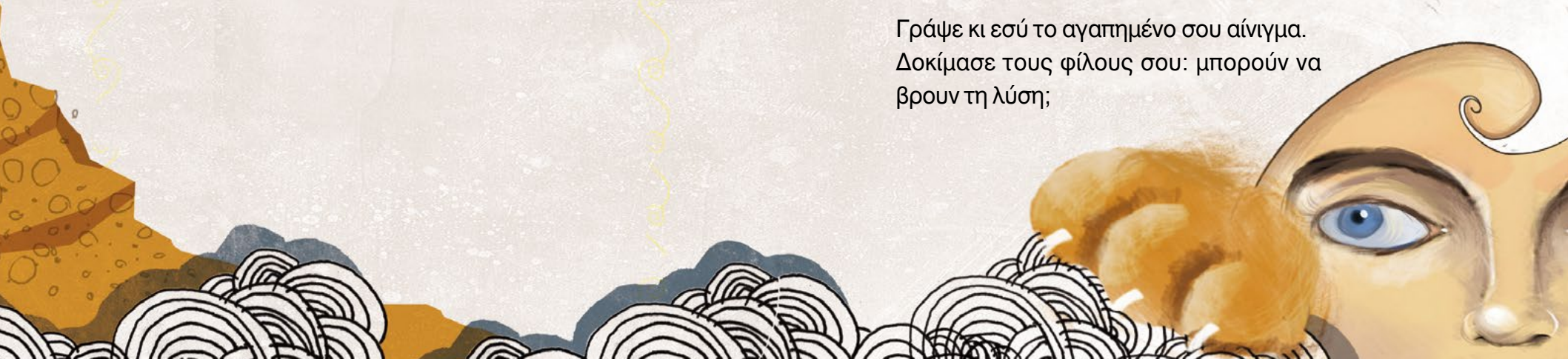
ΜΕΣΟΣΤΙΧΙΑΔΑ

Όταν συμπληρώσεις τις λέξεις, θα σχηματιστεί κάθετα η απάντηση στο αίνιγμα της Σφίγγας.

1. Στη Σφίγγα αρέσουν τα ...
2. Η Σφίγγα έχει σώμα ...
3. Σύμφωνα με μια εκδοχή, η Σφίγγα της Θήβας ήταν κόρη του ... και της Χίμαιρας.
4. Από αυτό το υλικό είναι φτιαγμένη η Σφίγγα των Ναξίων.
5. Σε άλλα αρχαία κείμενα διαβάζουμε ότι η Σφίγγα της Θήβας ήταν κόρη της Έχιδνας και του ...
6. Κοντά στο Ιερό του Απόλλωνα, στους Δελφούς, είναι η Κασταλία ...
7. Σε πολλά αγάλματα η Σφίγγα έχει φιδίσια ...
8. Αυτός έλυσε το αίνιγμα της Σφίγγας και έγινε βασιλιάς της Θήβας.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Γράψε κι εσύ το αγαπημένο σου αίνιγμα.
Δοκίμασε τους φίλους σου: μπορούν να
βρουν τη λύση;

- ▶ Παρατήρησε τα χαρακτηριστικά της Σφίγγας στο άγαλμα των Ναξίων και στην παράσταση από ένα αρχαίο αγγείο. Ποιες ομοιότητες και διαφορές διαπιστώνεις;

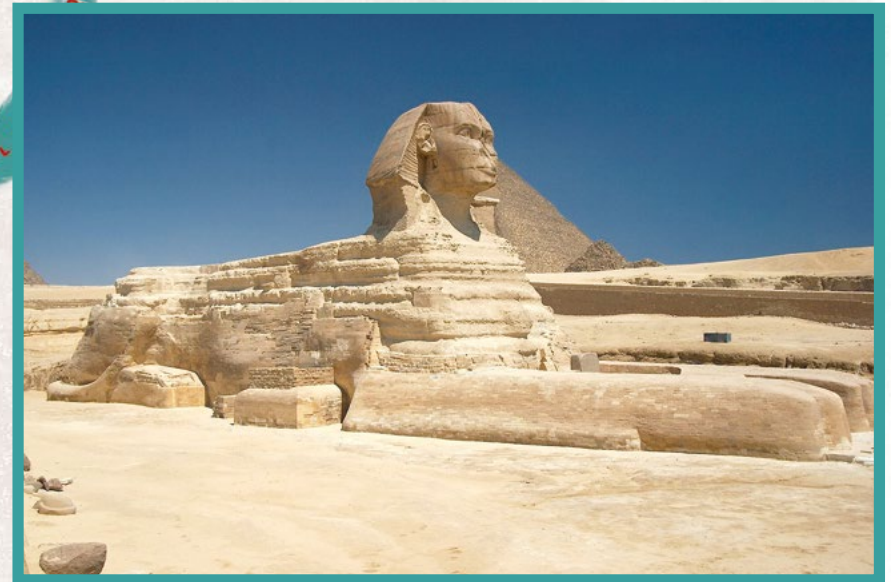

Μουσείο Δελφών

Ρώμη, Μουσείο Βατικανού

- ▶ Να και η Σφίγγα στην Γκίζα της Αιγύπτου. Μοιάζει με τις ελληνικές;
- Γιατί είναι τόσο μεγάλη σε μέγεθος; (Έχει μήκος 73,5 μ., πλάτος 6 μ. και ύψος 20,22 μ. – είναι το μεγαλύτερο μονολιθικό, δηλαδή είναι όλο μία πέτρα, άγαλμα στον κόσμο.) Μήπως όλα τα έργα τέχνης είναι πολύ μεγάλα στον αρχαίο αιγυπτιακό πολιτισμό για να τονίσουν τη μεγάλη δύναμη των φαραώ;
- Τι συμπεράσματα βγάζουμε για τη σχέση ανάμεσα στην τέχνη και σε αυτόν που κυβερνά μια χώρα;

- Στο κάτω μέρος του κίονα όπου είχαν τοποθετήσει οι Ναξιώτες τη Σφίγγα τους υπάρχει χαραγμένη μια επιγραφή του 4ου αι. π.Χ.: είναι μια απόφαση του μαντείου των Δελφών, σύμφωνα με την οποία οι κάτοικοι της Νάξου μπορούσαν να παίρνουν χρησμούς πριν από τους πιστούς των άλλων πόλεων που ζητούσαν χρησμό, να έχουν δηλαδή προτεραιότητα (προμαντεία).

**ΔΕΛΦΟΙ ΑΠΕΔΩΚΑΝ ΝΑΞΙΟΙΣ ΤΑΝ
ΠΡΟΜΑΝΘΙΑΝ
ΚΑΤΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΘΕΟΛΥΤΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΟΝΤΟΣ ΕΠΙΓΕΝΕΟΣ**

- Διάβασε προσεκτικά την επιγραφή. Οι λέξεις σου θυμίζουν τις λέξεις που χρησιμοποιούμε σήμερα;
- Σημείωσε στο πινακάκι όσες από αυτές τις λέξεις χρησιμοποιούμε σήμερα όπως είναι ή με μικρή αλλαγή στη μορφή ή στη σημασία.
- Τι διαπιστώνεις για τη γλώσσα μας; Έχει αλλάξει πολύ εδώ και 2.500 χρόνια;

- Κάθε χρόνο στις αρχαιολογικές ανασκαφές που γίνονται στη χώρα μας βγαίνουν στην επιφάνεια πολλά αρχαία έργα τέχνης. Πρόσφατα αποκαλύφθηκε ένας σημαντικός αρχαίος τάφος στην Αμφίπολη. Στην είσοδο του τάφου βρέθηκαν και δύο υπέροχα αγάλματα Σφιγγών.
- Κάνε μια έρευνα στις εφημερίδες, τα περιοδικά ή στο διαδίκτυο για να δεις ποια άλλα έργα τέχνης αποκαλύφθηκαν σε αυτόν τον τάφο.
 - Ποια είναι η γνώμη σου για το επάγγελμα του αρχαιολόγου; Πιστεύεις ότι πρέπει να γίνονται ανασκαφές; Τι προσφέρει σε εμάς τους νεότερους η αποκάλυψη των έργων των προγόνων μας;

Το τραγούδι των Σειρήνων

ΠΑΙΖΩ ΜΕ ΤΟΝ ΜΥΘΟ

Σύνταξη υλικού: Μαρία Γονιδάκη

ΚΡΑΤΣ!
ΚΡΑΤΣ!

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ...

ΤΙΣ ΣΕΙΡΗΝΕΣ

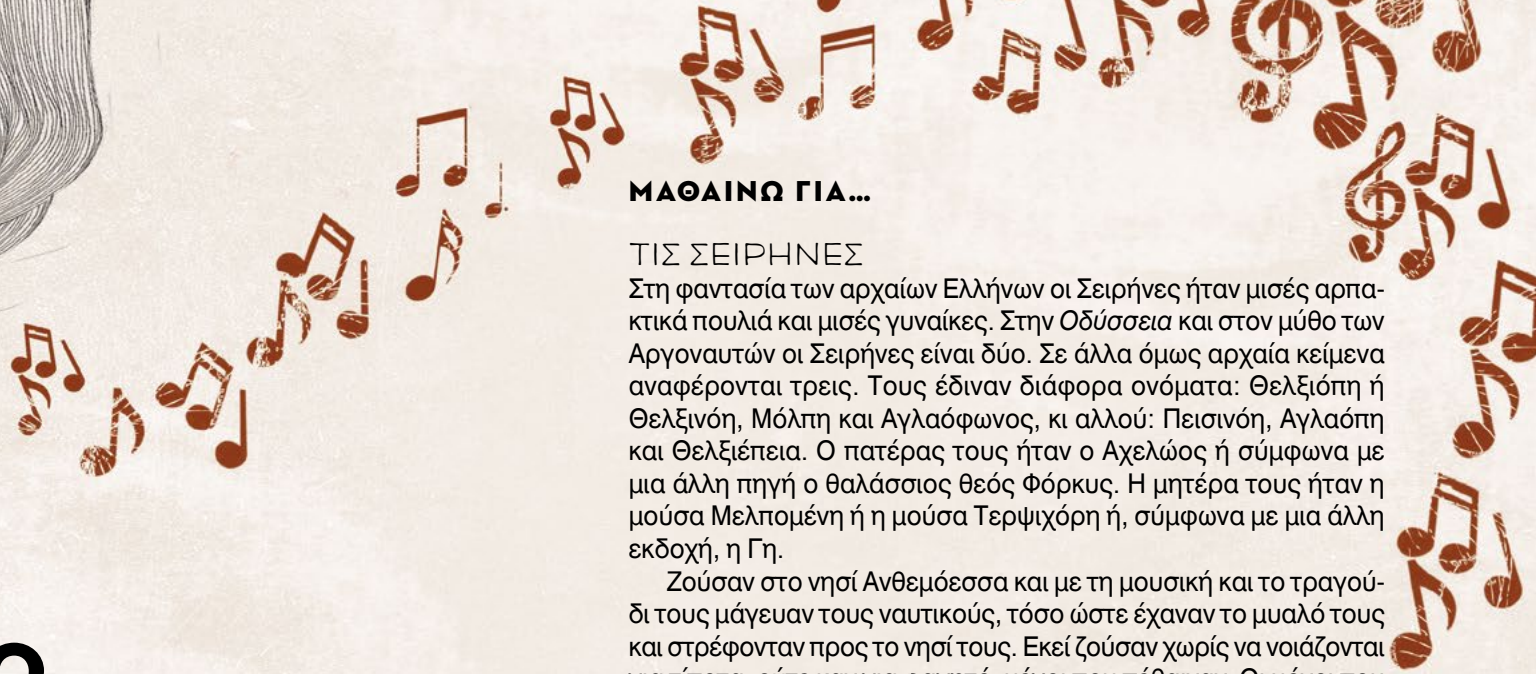
Στη φαντασία των αρχαίων Ελλήνων οι Σειρήνες ήταν μισές αρπακτικά πουλιά και μισές γυναίκες. Στην Οδύσσεια και στον μύθο των Αργοναυτών οι Σειρήνες είναι δύο. Σε άλλα όμως αρχαία κείμενα αναφέρονται τρεις. Τους έδιναν διάφορα ονόματα: Θελξιόπη ή Θελξινόη, Μόλπη και Αγλαόφωνος, κι αλλού: Πεισινόη, Αγλαόπη και Θελξιέπεια. Ο πατέρας τους ήταν ο Αχελώος ή σύμφωνα με μια άλλη πηγή ο θαλάσσιος θεός Φόρκυς. Η μητέρα τους ήταν η μούσα Μελπομένη ή η μούσα Τερψιχόρη ή, σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή, η Γη.

Ζούσαν στο νησί Ανθεμόεσσα και με τη μουσική και το τραγούδι τους μάγευαν τους ναυτικούς, τόσο ώστε έχαναν το μυαλό τους και στρέφονταν προς το νησί τους. Εκεί ζούσαν χωρίς να νοιάζονται για τίποτα, ούτε καν για φαγητό, μέχρι που πέθαιναν. Οι μόνοι που γλίτωσαν ήταν ο Ιάσοντας με τους Αργοναύτες και ο Οδυσσέας με τους συντρόφους του.

Ο Ιάσοντας, ακολουθώντας τη συμβουλή του Κένταυρου Χείρωνα, είχε πάρει στο ταξίδι τον Ορφέα για να τους βοηθήσει να περάσουν από το νησί των Σειρήνων. Ο Ορφέας, όταν άρχισαν οι Σειρήνες το τραγούδι τους, έπαιξε τη λύρα του και τραγούδησε τόσο μελωδικά που οι Αργοναύτες προτίμησαν να ακούν το δικό του τραγούδι και να αγνοήσουν αυτό των Σειρήνων.

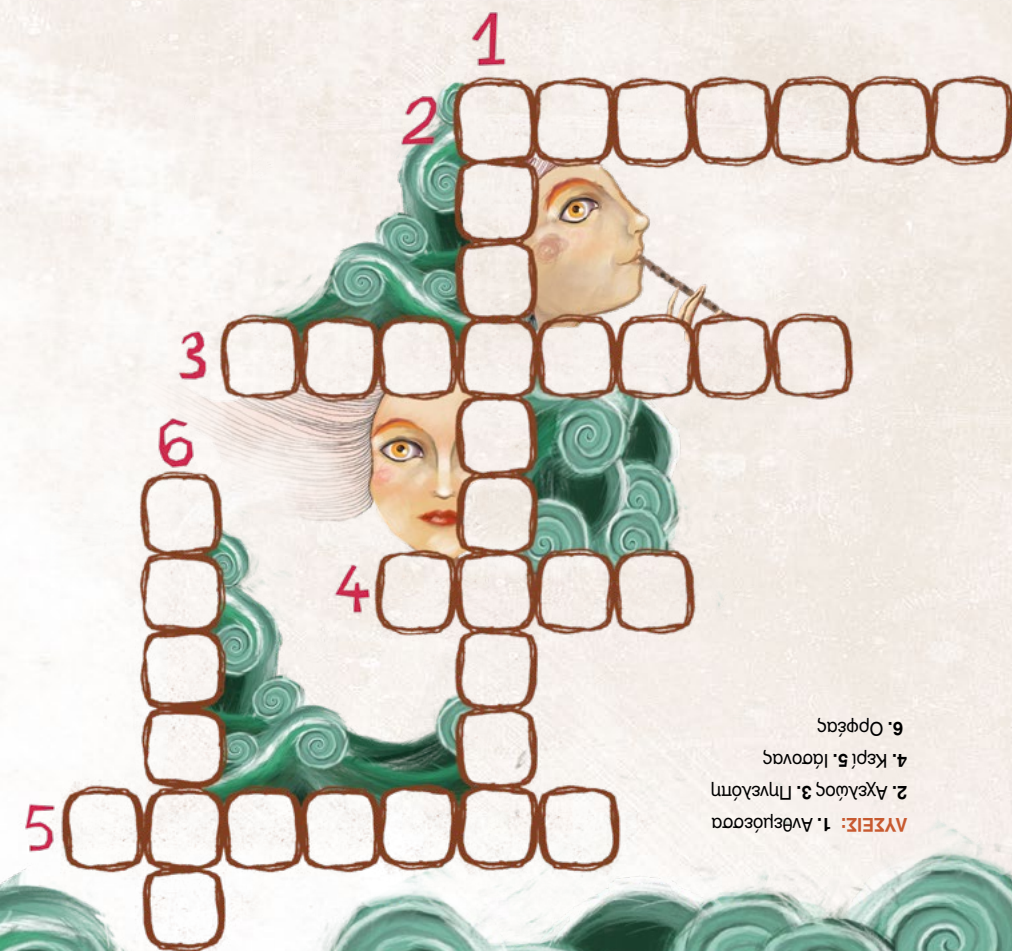
Ο Οδυσσέας, ακολουθώντας τις οδηγίες της μάγισσας Κίρκης, βούλωσε με κερί τα αυτιά των συντρόφων του και τους έδωσε διαταγή να τον δέσουν σφιχτά στο κατάρτι και να μην τον λύσουν, ακόμα κι αν αυτός τους το ζητάει επίμονα. Έτσι, το πλοίο πέρασε από το νησί τους και συνέχισε το ταξίδι του.

Αυτό όμως ήταν και η αιτία του θανάτου των Σειρήνων, γιατί δεν μπορούσαν να αντέξουν το ότι νικήθηκαν και έτσι έπεσαν στη θάλασσα και μεταμορφώθηκαν σε βράχους. Σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή, οι Σειρήνες έπεσαν στη θάλασσα και πνίγηκαν όταν νικήθηκαν από τις Μούσες σε διαγωνισμό τραγουδιού.

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

1. Το νησί των Σειρήνων.
2. Ο πατέρας των Σειρήνων ήταν ο ποταμός...
3. Η γυναίκα του Οδυσσέα.
4. Με αυτό βούλωσε ο Οδυσσέας τα αυτιά των συντρόφων του.
5. Ο αρχηγός των Αργοναυτών.
6. Οι Αργοναύτες προτίμησαν να ακούσουν τη δική του μελωδία αντί αυτή των Σειρήνων.

ΑΥΞΗΣ: 1. Ανθεμίδα 2. Αχελώος 3. Πηνελόπη 4. Κερδ 5. Ιδονας 6. Ορφέας

ΠΕΣ ΜΟΥ Τ' ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ, ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ ΠΟΙΑ ΕΙΣΑΙ!

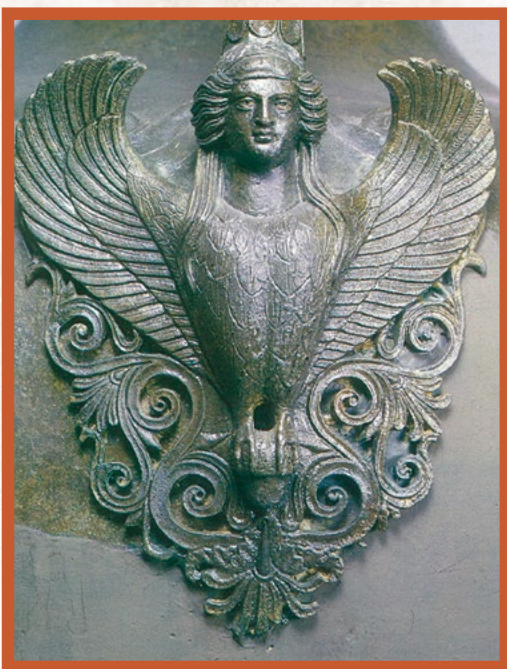
▶ Αντιστοίχισε κάθε λέξη με τη σημασία της.

Θελξινόη •	• αυτή που γοητεύει με όσα λέει (θέλγω: γοητεύω + έπος: λόγος)
Θελξίεπεια •	• αυτή που γεννάει την ερωτική επιθυμία με την εμφάνισή της (ίμερος: ερωτική επιθυμία + όψη)
Θελξιόπη •	• αυτή που πείθει με τις σκέψεις της (πείθω + νους, μυαλό)
Ιμερόπη •	• αυτή που γοητεύει με τις σκέψεις της (θέλγω: γοητεύω + νους, μυαλό)
Πεισινόη •	• αυτή που γοητεύει με την εμφάνισή της (θέλγω: γοητεύω + όψη)

▶ Όταν οι ναυτικοί έλειπαν για μεγάλο χρονικό διάστημα, οι δικοί τους άνθρωποι ήταν στενοχωρημένοι και κατηγορούσαν τη θάλασσα γιατί είχε πάρει μακριά τους αγαπημένους τους. Έτσι, άρχισαν να φτιάχνονται παραμύθια για θαλάσσιες μορφές, όπως για τις Σειρήνες, οι οποίες προσπαθούσαν να κάνουν τους ναυτικούς να ξεχάσουν την πατρίδα τους και την οικογένειά τους. Κι επειδή αυτό που έκαναν οι Σειρήνες προκαλούσε πόνο στις οικογένειες των ναυτικών, τις φαντάζονταν σαν τέρατα.

- Παρατήρησε πώς παρουσιάζεται η Σειρήνα η οποία στολίζει μια αρχαία υδρία (= δοχείο στο οποίο μετέφεραν ή αποθήκευαν νερό ή άλλα υγρά).

Θεσσαλονίκη, Αρχαιολογικό Μουσείο

- Σύγκρινε τη Σειρήνα της αρχαίας υδρίας με τη Σειρήνα όπως την παρουσιάζει η εικονογράφος στο βιβλίο. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές βλέπεις;

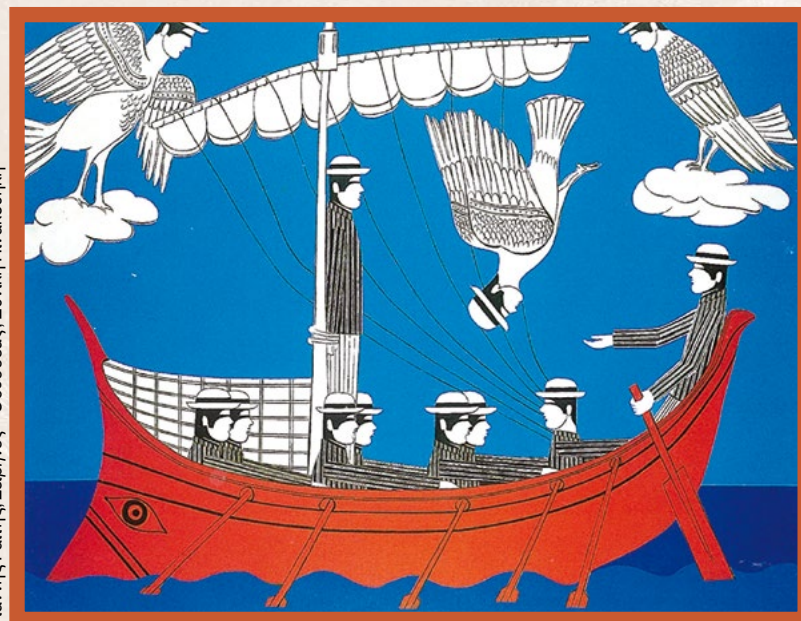

► Παρατήρησε τις δύο εικόνες. Στην αριστερή σελίδα η παράσταση προέρχεται από ένα αρχαίο αγγείο ενώ στη δεξιά είναι το έργο ενός σύγχρονου Έλληνα ζωγράφου.

- Ποια εκδοχή του μύθου παρουσιάζεται και στις δύο εικόνες;
- Πόσες είναι οι Σειρήνες;
- Γράψε στα κενά τα ονόματα των Σειρήνων και του όρθιου άντρα.

► Ο σύγχρονος ζωγράφος δείχνει ολόιδιες όλες τις μορφές γιατί θέλει να τονίσει ότι στη σημερινή εποχή όλοι οι άνθρωποι ντύνονται το ίδιο, τρώνε τις ίδιες τροφές, διασκεδάζουν με τον ίδιο τρόπο και έχει χαθεί η ποικιλία στις συνήθειες και τη συμπεριφορά τους. Συμφωνείς μαζί του;

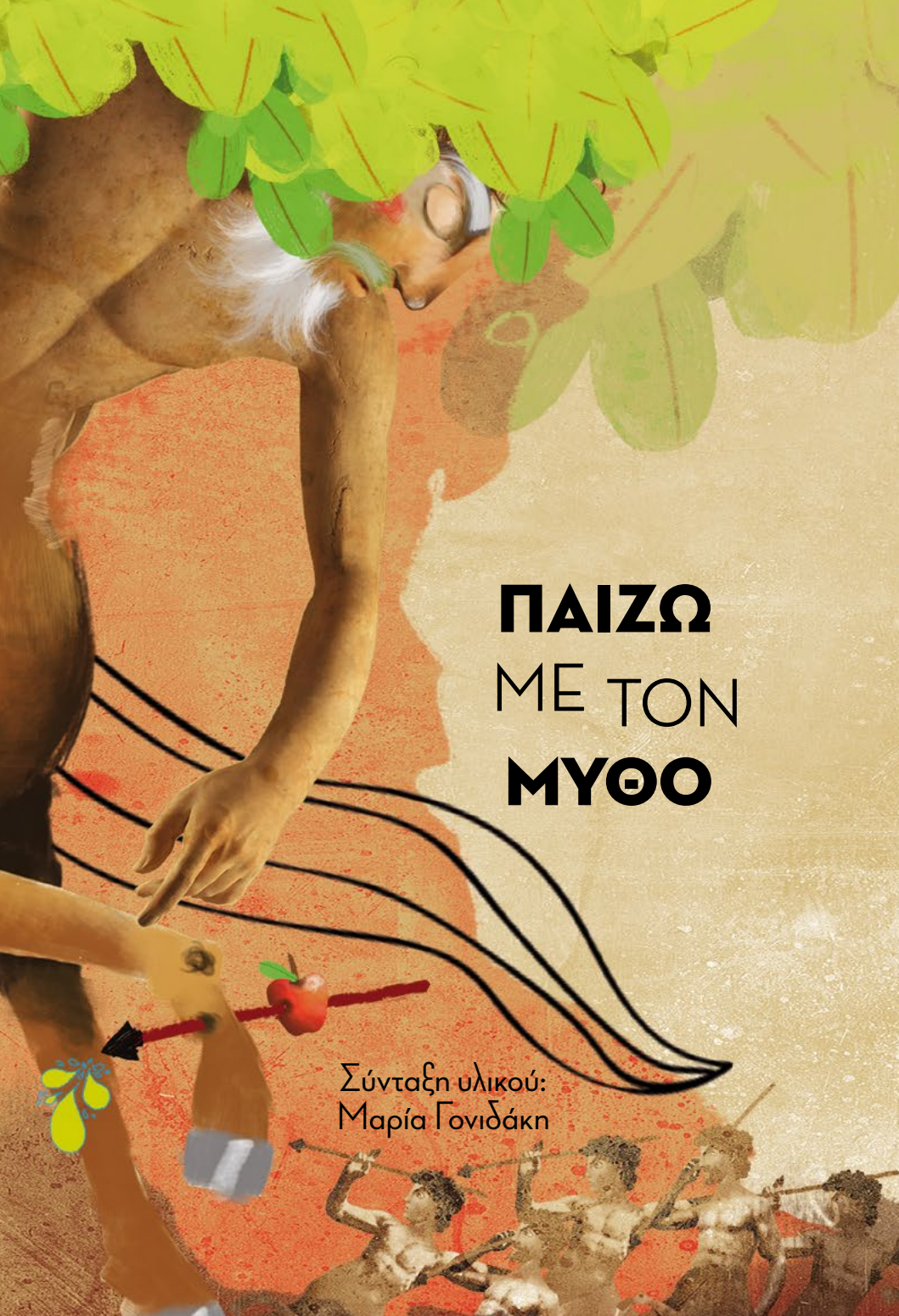

Γιάννης Γαίτης, Σειρήνες – Οδυσσέας, Εθνική Πινακοθήκη

Στη σκιά των Κενταύρων

ΠΑΙΖΩ ΜΕ ΤΟΝ ΜΥΘΟ

Σύνταξη υλικού:
Μαρία Γονιδάκη

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ...

ΤΟΥΣ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥΣ

Στη φαντασία των αρχαίων Ελλήνων οι Κένταυροι είχαν από τη μέση και πάνω σώμα ανθρώπου και από τη μέση και κάτω σώμα αλόγου. Πίστευαν ότι ο πρώτος Κένταυρος ήταν γιος του σκληρού βασιλιά των Λαπιθών (ενός λαού της Θεσσαλίας), του Ιξίωνα, και της Νεφέλης, του σύννεφου που έμοιαζε στην Ήρα.

Οι Κένταυροι ζούσαν ελεύθεροι στα βουνά, οι περισσότεροι στο Πήλιο. Ήταν άγριοι, επιθετικοί, μεθούσαν εύκολα και έκαναν φασαρίες.

Γιος του Ιξίωνα ήταν και ο Πειρίθους, που διαδέχτηκε τον πατέρα του στον θρόνο των Λαπιθών. Όταν κάλεσε στον γάμο του τα ετεροθαλή αδέρφια του, τους Κενταύρους, εκείνοι μέθυσαν και προσπάθησαν να κλέψουν τη νύφη και τις άλλες γυναίκες των Λαπιθών. Στην Κενταυρομαχία οι Λαπίθες νίκησαν και έδιωξαν τους Κενταύρους. Με αυτό τον τρόπο αποκαταστάθηκε το δίκαιο, αφού οι πολιτισμένοι Λαπίθες νίκησαν τους άγριους και απολίτιστους γείτονές τους.

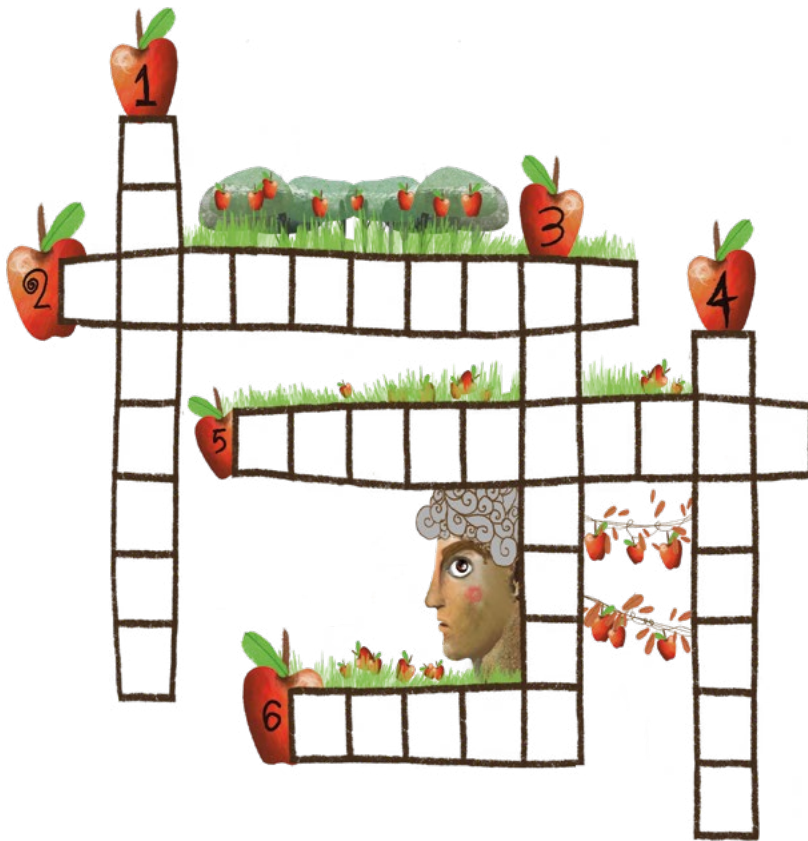
Κένταυροι υπήρχαν και στην Πελοπόννησο. Έναν από αυτούς, τον καλό Κένταυρο Φόλο, συνάντησε κι ο Ηρακλής όταν πήγαινε να κυνηγήσει τον Ερυμάνθιο Κάπρο (το αγριογούρουνο). Ο Φόλος φιλοξένησε τον ήρωα και τον υπερασπίστηκε όταν τους επιτέθηκαν οι άλλοι Κένταυροι.

Εκτός από τον Φόλο, καλός, δίκαιος και σοφός Κένταυρος ήταν και ο Χείρωνας. Αυτός ήταν γιος του Κρόνου (δεν καταγόταν δηλαδή από τον Ιξίωνα), ζούσε στο Πήλιο και βοηθούσε τους ανθρώπους. Ήταν ο δάσκαλος σπουδαίων ηρώων, όπως του Αχιλλέα και του Ιάσωνα, αφού είχε πολλές γνώσεις και ικανότητες: ήταν κυνηγός, καλός πολεμιστής, μουσικός, μάντης και μπορούσε να γιατρεύει με βότανα τις πληγές. Μάλιστα ήταν και καλός χειρουργός: όταν η Θέτιδα, η μάνα του Αχιλλέα, έκαψε κατά λάθος τον αστράγαλο του παιδιού της, ο Χείρωνας αντικατέστησε το κόκαλο με το κόκαλο από τον σκελετό ενός γίγαντα!

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

1. Δίδαξε την ιατρική στον Ασκληπιό.
2. Η γυναίκα του Πειρίθου.
3. Ο πατέρας του πρώτου Κενταύρου.
4. Στην Κενταυρομαχία νίκησαν οι ...
5. Ξεκίνησε πρώτος τον καβγά στην Κενταυρομαχία.
6. Στην Πελοπόννησο ζούσε ο Κένταυρος

ΛΥΣΕΙΣ 1. ΧΕΙΡΩΝΑΣ, 2. ΙΠΠΟΔΑΜΕΙΑ, 3. ΙΕΙΩΝΑΣ, 4. ΝΑΠΙΘΕΣ, 5. ΕΥΡΥΤΙΩΝΑΣ, 6. ΦΟΝΟΣ.

- Παρατήρησε την παράσταση από ένα αρχαίο αγγείο. Προσπάθησε να καταλάβεις ποιοι είναι αυτοί που απεικονίζονται.

Θα σε βοηθήσουν οι παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι κρατάει ο άντρας στα δεξιά; Τι είναι κρεμασμένο στη ζώνη του;
- Ποιον χαιρετάει και γιατί;

Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο

► Η **Κενταυρομαχία** ήταν αγαπημένο θέμα στην τέχνη των αρχαίων Ελλήνων. Οι πιο γνωστές γλυπτές αναπαραστάσεις της είναι στο αέτωμα του Ναού του Δία στην Ολυμπία και στις μετόπες του Παρθενώνα.

► Δες μια σχηματική (σύμφωνα με μια εκδοχή) αναπαράσταση του αετώματος στον Ναό του Δία. Παρατήρησε τις μορφές και χρωμάτισε με διαφορετικό χρώμα τους Κενταύρους από τους Λαπίθες για να τους διακρίνεις.

- Στη μέση της παράστασης υπάρχει η ήρεμη μορφή ενός θεού. Ποιος μπορεί να είναι αυτός; Ποια αντίθεση δημιουργείται με την παρουσία του;

- ▶ Στις μετόπες (δηλαδή στις ορθογώνιες πλάκες μαρμάρου που βρίσκονται κάτω από τη στέγη) της νότιας πλευράς του Παρθενώνα απεικονίζονται σκηνές από την Κενταυρομαχία.

Στην παρακάτω εικόνα φαίνεται πώς ήταν χτισμένοι οι αρχαίοι δωρικοί ναοί (ο Παρθενώνας είναι δωρικός ναός με στοιχεία ιωνικού ρυθμού). Παρατήρησε πού είναι οι μετόπες.

ΜΑΘΕ ΚΙ ΑΥΤΟ...

Η αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική και κυρίως η ναοδομία (δηλαδή πώς κατασκευαζόταν και από ποια μέρη αποτελούνταν κάθε ναός) είχε τρεις ρυθμούς (δηλ. 3 είδη): τον δωρικό, τον ιωνικό και τον κορινθιακό.

- ▶ Να και το αντίγραφο μιας από τις μετόπες της Κενταυρομαχίας. Η πρωτότυπη βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο μαζί με άλλες δεκατέσσερις. Μία βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου και μία μόνο στο μουσείο της Ακρόπολης στην Αθήνα. Οι μετόπες μεταφέρθηκαν στο Βρετανικό Μουσείο μαζί με τα υπόλοιπα γλυπτά του Παρθενώνα μετά τη λεηλασία του μνημείου από τα συνεργεία του λόρδου Έλγιν από το 1801 ως το 1804, όταν η Ελλάδα ήταν υπό τουρκική κατοχή.

Αναζήτησε στο διαδίκτυο πληροφορίες για να μάθεις για το ιστορικό αυτής της λεηλασίας, καθώς και για το αίτημα της Ελλάδας προς το Βρετανικό Μουσείο για την επιστροφή των γλυπτών στον τόπο δημιουργίας τους.

Λαβύρινθος και Μιρῶταυρος

ΠΑΙΖΩ ΜΕ ΤΟΝ ΜΥΘΟ

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ...

ΤΟΝ ΜΙΝΩΤΑΥΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ

Ο σπουδαίος μυθικός βασιλιάς της Κρήτης, ο Μίνωας (ο γιος του Δία και της βασιλοπούλας Ευρώπης), είχε ζητήσει από τον Ποσειδώνα να του στείλει ένα θεϊκό σημάδι για να πείσει τα αδέρφια του να πάρει αυτός τον θρόνο μετά τον θάνατο του θνητού πατέρα τους. Ο Ποσειδώνας τού έκανε τη χάρη και βγήκε μέσα από τη θάλασσα ένας πανέμορφος ταύρος. Ο Μίνωας όμως το ξέχασε και δεν θυσιάσε στον θεό τον ταύρο. Τότε ο Ποσειδώνας για να τον τιμωρήσει έκανε τη γυναίκα του Μίνωα, την Πασιφάη, να αγαπήσει τον ταύρο και να κάνει μαζί του τον Μινώταυρο: ένας τέρας με διπλή φύση (θυμήσου τη διπλή φύση των Κενταύρων, των Σειρήνων και των Σφιγγών), δηλαδή είχε κεφάλι ταύρου και σώμα ανθρώπου.

Ο Μίνωας για να απαλλαχτεί από τον Μινώταυρο τον έκλεισε στον Λαβύρινθο. Ο Λαβύρινθος ήταν ένα πολύπλοκο οικοδόμημα με μικρά δωμάτια και πολλούς διαδρόμους κάτω από το παλάτι του Μίνωα στην Κνωσό και το είχε φτιάξει ο ξακουστός Αθηναίος αρχιτέκτονας, γλύπτης και εφευρέτης, ο Δαίδαλος. Κανείς δεν είχε καταφέρει να βρει την έξοδο από τον Λαβύρινθο. Κανείς εκτός από τον Θησέα...

Ο Μίνωας ήθελε να εκδικηθεί τους Αθηναίους γιατί τους θεωρούσε υπεύθυνους για τον θάνατο του γιου του. Επιτέθηκε στην Αθήνα με τα καράβια του και παρακάλεσε τον Δία να στείλει στην πόλη μια βαριά αρρώστια. Για να γλιτώσουν οι Αθηναίοι από αυτές τις συμφορές, δέχτηκαν να στέλνουν κάθε χρόνο 7 νέους και 7 νέες και να τους αφήνουν στον Λαβύρινθο. Σε μια τέτοια αποστολή νέων στην Κρήτη πήγε και ο Θησέας, το βασιλόπουλο της Αθήνας. Ο Θησέας με τη βοήθεια της Αριάδνης, της κόρης του Μίνωα, που τον ερωτεύτηκε κατάφερε να σκοτώσει τον Μινώταυρο και να βγει από τον Λαβύρινθο χάρη σε ένα κουβάρι (ο μίτος της Αριάδνης).

Έπειτα, μαζί με τους υπόλοιπους νέους και νέες και την Αριάδνη πήραν τον δρόμο του γυρισμού.

Σύνταξη υλικού:
Μαρία Γονιδάκη

Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

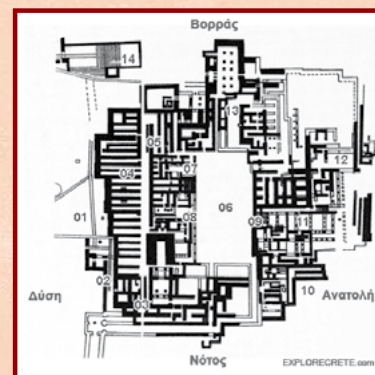
Από τον βασιλιά Μίνωα πήρε το όνομά του ο σπουδαίος Μινωικός πολιτισμός που αναπτύχθηκε περίπου από το 3000 π.Χ. μέχρι το 1200 π.Χ. Οι ανασκαφές σε διάφορες περιοχές της Κρήτης έφεραν στο φως μεγάλα **παλάτια** στα οποία υπήρχαν **αποθήκες** με τρόφιμα, **εργαστήρια** που έφτιαχναν αγγεία, κοσμήματα, σφραγίδες, υφάσματα. Οι Μινώιτες ασχολούνταν με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, ενώ ήταν και σπουδαίοι ναυτικοί: ταξίδευαν στο Αιγαίο, αλλά πήγαιναν και στην Αίγυπτο, στην Κύπρο ή στα παράλια της Ανατολής για να ανταλλάξουν τα προϊόντα τους με χαλκό, ασήμι, χρυσό ή ελεφαντόδοντο.

- ▶ Παρατήρησε τον χάρτη και μάθε πού βρίσκονταν τα μεγάλα ανάκτορα της μινωικής Κρήτης.
 - Είναι κοντά στη θάλασσα; Γιατί;

- ▶ Δες τα παρακάτω σχέδια των παλατιών της Κρήτης. Μήπως σου θυμίζουν λαβύρινθο;

ΚΝΩΣΟΣ

ΦΑΙΣΤΟΣ

ΜΑΛΙΑ

ΖΑΚΡΟΣ

ΜΕΣΟΣΤΙΧΙΔΑ

Όταν συμπληρώσεις τις λέξεις θα σχηματιστεί κάθετα το όνομα της μητέρας του Μινώταυρου.

1. Με αυτό σκότωσε ο Θησέας τον Μινώταυρο.
2. Ο πατέρας του Θησέα.
3. Τόσα παιδιά έστελναν οι Αθηναίοι στην Κρήτη.
4. Αυτή βοήθησε τον Θησέα να νικήσει τον Μινώταυρο.
5. Εκεί βρέθηκε ένα από τα μεγάλα ανάκτορα της μινωικής Κρήτης.
6. Ο αρχιτέκτονας του Λαβύρινθου.
7. Η μητέρα του Μίνωα.

1.	_____	_____	_____
2.	_____	_____	_____
3.	_____	_____	_____
4.	_____	_____	_____
5.	_____	_____	_____
6.	_____	_____	_____
7.	_____	_____	_____

ΛΥΣΕΙΣ: 1. Σπαθί. 2. Αιγέα. 3. Δεκατέσσερα. 4. Αριόδνη. 5. Φαιστός. 6. Δαίδαλος. 7. Ευρώπη.

► Παρατήρησε την παράσταση από ένα αρχαίο αγγείο.

- Προσπάθησε να καταλάβεις ποιοι είναι αυτοί που απεικονίζονται. Γράψε τα ονόματά τους στα κενά.
- Δες τώρα προσεκτικά την έκφραση στα πρόσωπα των μορφών. Ποια συναισθήματα αφήνει ο αρχαίος καλλιτέχνης να φαίνονται στο πρόσωπο του νικητή και ποια στο πρόσωπο του ηττημένου;
- Ποιος είναι ο ρόλος της μορφής στα δεξιά;

.....

.....

Φερράρα, Ιταλία, Αρχαιολογικό Μουσείο

.....

- Στην παρακάτω τοιχογραφία από το ανάκτορο της Κνωσού παρουσιάζονται τα **ταυροκαθάψια**: ήταν ένα είδος αθλήματος της μινωικής εποχής που συνδεόταν με τη λατρεία του ταύρου. Οι αθλητές έκαναν άλματα και διάφορες ακροβατικές κινήσεις πάνω από τον ταύρο, χωρίς να βλάπτουν το ιερό ζώο. Προσπαθούσαν έτσι να δείξουν την τόλμη τους αλλά και την ευλυγισία τους.

- Παρατήρησε την τοιχογραφία και φαντάσου όλη τη σκηνή της γιορτής στην κεντρική αυλή του ανακτόρου:
- Ποιοι παρακολουθούν τη γιορτή και πού κάθονται (π.χ. η βασιλική οικογένεια και οι άρχοντες της μινωικής κοινωνίας, οι ιερείς της μινωικής θρησκείας, ο λαός);
 - Πώς εκδηλώνουν οι θεατές τον θαυμασμό τους για τους αθλητές;
 - Με ποια κριτήρια ξεχωρίζουν οι καλύτεροι αθλητές; Ποιο λες να είναι το έπαθλο του αγώνα;

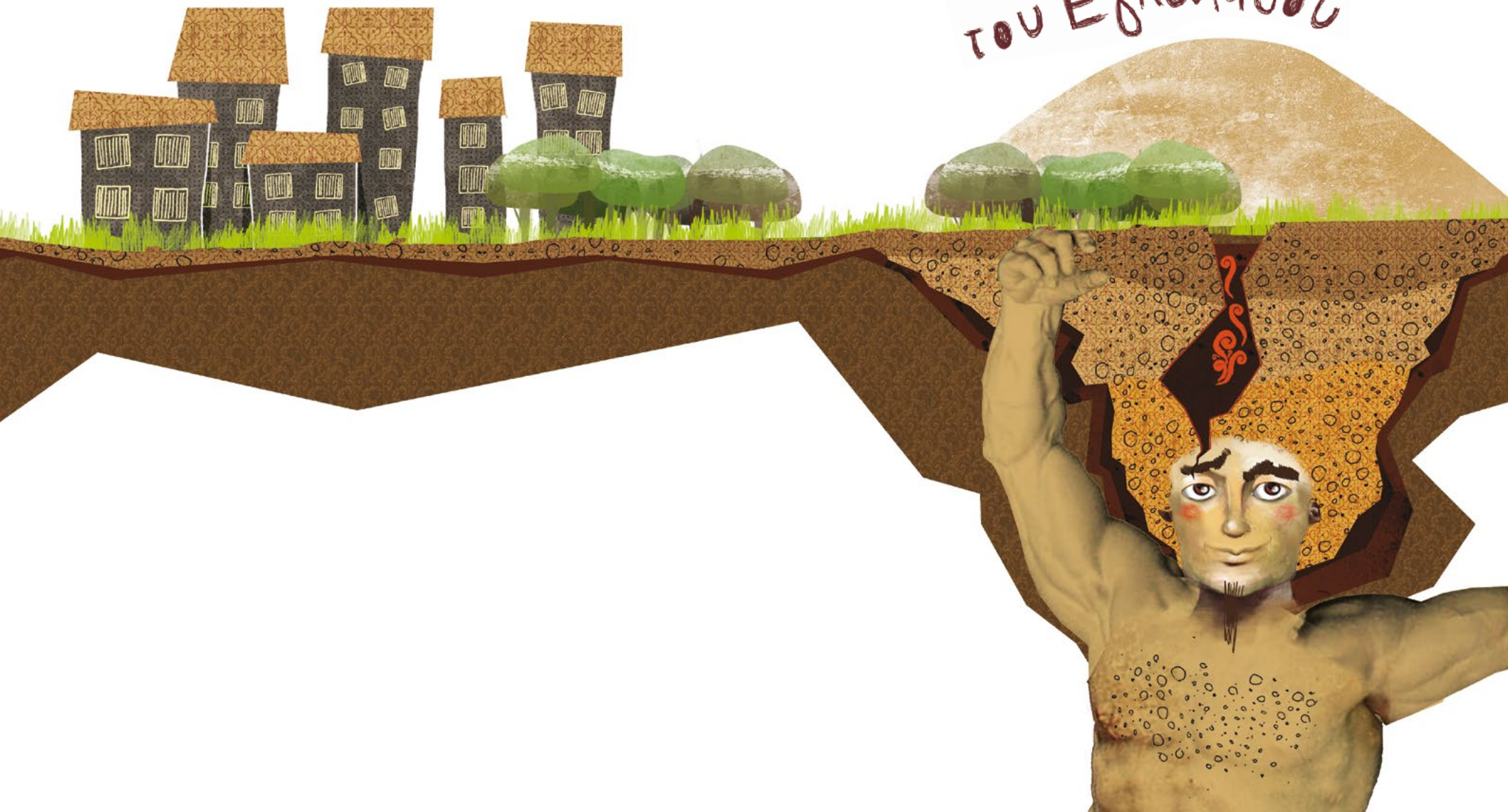
ΓΙΑ ΣΚΕΨΟΥ ΚΙ ΑΥΤΟ...

Έχεις δει ή έχεις ακούσει για τις **ταυρομαχίες** στην Ισπανία;

Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν από τα μινωικά **ταυροκαθάψια**;

Η Ορχή
του Εγκέλαδου

ΠΑΙΖΩ ΜΕ ΤΟΝ ΜΥΘΟ

Σύνταξη υλικού:
Μαρία Γονιδάκη

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ...

ΤΟΝ ΕΓΚΕΛΑΔΟ

Στη φαντασία των αρχαίων Ελλήνων ο Εγκέλαδος ήταν ένας από τους Γίγαντες, γιος του Τάρταρου (ή του Ουρανού) και της Γης. Όπως όλοι οι Γίγαντες, είχε μορφή ανθρώπου αλλά ήταν φοβερός στην όψη, με πελώριο σώμα και ανεξάντλητη δύναμη.

Οι Γίγαντες, αν και δεν ήταν αθάνατοι, ξεκίνησαν πόλεμο κατά των θεών του Ολύμπου (Γιγαντομαχία). Η επίθεση έγινε εντελώς ξαφνικά: οι θεοί του Ολύμπου άρχισαν να βλέπουν να έρχονται καταπάνω τους ολόκληρα βουνά και δέντρα. Όπως καταλαβαίνεις, δεν κάθισαν με σταυρωμένα χέρια. Πήραν τα όπλα και βγήκαν στη μάχη. Αν και όλοι οι θεοί πολεμούσαν γενναία, με αρχηγό τον Δία, ο πόλεμος δεν τελείωνε, γιατί οι αντίπαλοι ήταν ισοδύναμοι. Τότε ακούστηκε ότι οι θεοί θα νικούσαν μόνο εάν ένας θνητός τους βοηθούσε. Ο Δίας κάλεσε τον γιο του τον Ηρακλή να πολεμήσει στο πλευρό τους ενώ πρόλαβε να βρει και να εξαφανίσει ένα βότανο που θα έδινε τη νίκη στους Γίγαντες και το έψαχνε η μητέρα τους, η Γη. Με τη βοήθεια του Ηρακλή, οι θεοί κατάφεραν να νικήσουν τους Γίγαντες: άλλους τους σκότωσαν κι άλλους τους έθαψαν στη γη καλύπτοντάς τους με βουνά, όπως τον Πολυβώτη και τον Εγκέλαδο.

Ο Εγκέλαδος αναμετρήθηκε με την Αθηνά. Η κόρη του Δία τον κυνήγησε στη Μεσόγειο και του πέταξε το νησί της Σικελίας, το οποίο τον πλάκωσε. Έτσι, κάθε φορά που ο Γίγαντας προσπαθεί να σηκωθεί, το νησί ταρακουνιέται, σείεται και πετιέται φωτιά από την Αίτνα, το ηφαίστειο της Σικελίας. Εκτός από αυτή την εκδοχή, που είναι και η επικρατέστερη, υπάρχουν και άλλες: τον Εγκέλαδο τον σκότωσε ο Σειληγός, ο ακόλουθος του θεού Διονύσου, ή τον χτύπησε με τον κεραυνό του ο Δίας και μετά τον πλάκωσε με το βουνό Όσσα ή την Όθρυ, ή τον σκότωσε η Αθηνά ρίχνοντας πάνω του το άρμα της με τα τέσσερα άλογα.

Οι αρχαίοι πίστευαν ότι και ο θεός Ποσειδώνας, όταν περπατούσε, ταρακουνούσε τη γη τόσο ώστε ο Πλούτωνας φοβόταν μήπως ανοίξει η γη και φανεί ο Κάτω Κόσμος.

ΣΚΕΨΟΥ ΚΙ ΑΥΤΟ...

Σήμερα, όταν θέλουμε να αναφερθούμε στον σεισμό με μεταφορικό τρόπο, χρησιμοποιούμε εκφράσεις όπως «Το χτύπημα του Εγκέλαδου», «Ο Εγκέλαδος ξαναχτύπησε την περιοχή...», «Τα 6 ρίχτερ του Εγκέλαδου...».

ΜΕΣΟΣΤΙΧΙΑΔΑ

Όταν συμπληρώσεις τις λέξεις, θα σχηματιστεί κάθετα το όνομα του ηησιού που πλάκωσε τον Εγκέλαδο.

1. Ο αρχηγός των Θεών στη Γιγαντομαχία.
2. Το ηφαίστειο της Σικελίας.
3. Αυτός ο θνητός βοήθησε τους Θεούς στη Γιγαντομαχία.
4. Σύμφωνα με μια εκδοχή, αυτός σκότωσε τον Εγκέλαδο.
5. Το ιερό δέντρο του Δία.
6. Ο Πολυβώτης καταπλακώθηκε από τη ...
7. Η θεά που νίκησε τον Εγκέλαδο.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

ΑΥΞΕΙΣ: 1. Δίας, 2. Αίτνα, 3. Ηρακλής, 4. Ξεσίλινος,
5. Βελανιδιά, 6. Νίσυρος, 7. Αθήνα.

- Θυμήσου ποιοι είναι οι Θεοί και ποιοι οι Γίγαντες.
Γράψε τον καθένα ή την καθεμία στη σωστή στήλη.

**Δίας, Εγκέλαδος, Πολυβώτης, Διόνυσος, Αθηνά,
Αλκυονέας, Ευρυμέδοντας, Ποσειδώνας, Πέλωρας,
Απόλλωνας.**

ΘΕΟΙ	ΓΙΓΑΝΤΕΣ

- Παρατήρησε την παρακάτω παράσταση από ένα αρχαίο αγγείο και απάντησε στις ερωτήσεις:

- Ποιες είναι οι δύο μορφές που απεικονίζονται; Θα σε βοηθήσουν τα αντικείμενα που βλέπεις αλλά και τα ονόματα που είναι γραμμένα κοντά σε κάθε μορφή.
- Ποια στοιχεία παρουσιάζονται από τον мύθο του Εγκέλαδου έτσι όπως τον γνωρίζουμε; Ποια στοιχεία της παράστασης είναι διαφορετικά από τον мύθο;

Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου

- ▶ Με τον μύθο κυρίως του **Εγκέλαδου** (αλλά και με τους μύθους του **Ποσειδώνα** και του **Δία**) οι αρχαίοι Έλληνες προσπαθούσαν να εξηγήσουν το φυσικό φαινόμενο του **σεισμού**.

Η Ελλάδα έχει την 1η θέση στην Ευρώπη και την 6η στον κόσμο από άποψη σεισμικότητας, δηλαδή στη χώρα μας γίνονται πολλοί σεισμοί. Οι περισσότεροι από αυτούς δεν προκαλούν ιδιαίτερα προβλήματα, όμως μερικοί έχουν σοβαρές επιπτώσεις στον άνθρωπο και στα κτίσματα. Πρέπει λοιπόν να είμαστε σωστά προετοιμασμένοι πριν από τον σεισμό αλλά και να γνωρίζουμε τι πρέπει να κάνουμε κατά τη διάρκειά του και ύστερα από αυτόν.

- Επισκέψου την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και διάβασε πώς γεννιέται ένας σεισμός: <http://www.gscp.gr/games/seismos2.htm>. Έπειτα, γράψε τι λέμε επίκεντρο, μέγεθος και ένταση ενός σεισμού.

Επίκεντρο είναι.....

Μέγεθος είναι.....

Η ένταση μας δείχνει.....

- Επισκέψου την ιστοσελίδα του Οργανισμού Αντι-σεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (Ο.Α.Σ.Π.) και διάβασε τα ενημερωτικά έντυπα για τους μαθητές: <http://www.oasp.gr/inform/students>. Έπειτα, γράψε παρακάτω τα 5 βήματα που πρέπει να ακολουθήσεις πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τον σεισμό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αυτά τα βήματα συζήτησέ τα με την οικογένειά σου για να είστε προετοιμασμένοι σε περίπτωση σεισμού.

